

بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های صنعتی

تألیف

دکتر محمد رحمانی

عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی سینا

شماره مسلسل ۹۸۷۱

شماره انتشار ۴۰۳۸

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: رحمانی، محمد، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های صنعتی / تألیف محمد رحمانی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ع، ۲۷۰ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۴۰۳۸.
شابک	: 978-964-03-7332-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه
یادداشت	: نمایه
موضوع	: مدیریت طرح‌ها-- ارزشیابی
موضوع	: مدیریت طرح‌ها-- امور مالی
موضوع	: مدیریت طرح‌ها-- برآورد هزینه
موضوع	: مدیریت طرح‌ها-- برنامه‌ریزی
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	: HD۶۹/م۴۳ ۱۳۹۷
رده‌بندی دیویی	: ۶۵۸/۴۰۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۲۴۱۵۰

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

عنوان: بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های صنعتی
 تألیف: دکتر محمد رحمانی
 ویرایش ادبی: داود رضائی
 نوبت چاپ: اول
 تاریخ انتشار: ۱۳۹۷
 شمارگان: ۲۰۰ نسخه
 ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
 چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

بها: ۴۰۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

تقدیم به «سه یگانه بی جایگزین»

شادروان پدر

فروزان مادر

و مهربان همسر

فهرست مطالب

پیشگفتار	ش
مقدمه مؤلف	ض
بخش اول - ساختار صنایع و ساختمان طرح کسب و کار	۱
هدف کلی	۱
فصل اول - صنایع کوچک و متوسط و نقش آن در کشورهای در حال توسعه	۳
مقدمه	۳
تعاریف	۳
شاخص تعیین اس ام ای در ایران و برخی کشورهای دیگر	۴
ویژگی های اس ام ای ها	۵
وضعیت اس ام ای ها در ایران و دیگر کشورها	۶
نظریه های موجود درباره علل اقبال به بنگاه های کوچک و متوسط	۷
نظریه اقتصادهای حاشیه ای پن روز	۷
نظریه آکس و آدرش	۸
نظریه الگوی توسعه خوشه ای	۸
نقش سرمایه انسانی در کارآفرینی و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط	۹
نقش کسب و کارهای کوچک و متوسط در صنعت	۹
نقش صنایع کوچک در توسعه جوامع محلی	۱۰
اهمیت کسب و کارهای کوچک و متوسط در صنعت کشورها	۱۲
برخی از موانع و چالش های اصلی توسعه صنایع کوچک در ایران	۱۳
راهبردهای توسعه و بهبود وضعیت صنایع کوچک و متوسط در ایران	۱۴
جمع بندی	۱۷
فصل دوم - مراحل و شیوه تهیه و تدوین یک طرح کسب و کار	۱۹
مقدمه	۱۹
تعریف طرح	۱۹

۱۹	طرح کسب و کار نشان‌دهنده چیست؟
۱۹	هدف و فلسفه وجود طرح
۲۰	اجزای یک طرح کسب و کار
۲۳	اهمیت طرح کسب و کار
۲۳	دلایل نوشتن طرح کسب و کار
۲۵	طرح توجیهی و رابطه آن با طرح کسب و کار
۲۵	مفهوم امکان‌سنجی
۲۶	ارزیابی گزینه‌ها
۲۶	تصمیم برو/ نرو!
۲۸	دلایلی برای انجام مطالعه امکان‌سنجی
۲۸	پیش‌مطالعه امکان‌سنجی
۲۸	تخمین بازار
۲۹	طرح توجیهی
۲۹	محتوای طرح توجیهی (امکان‌سنجی)
۳۰	نتایج مطالعات امکان‌سنجی
۳۰	گونه‌شناسی مطالعه‌های امکان‌سنجی
۳۱	طرح توجیهی فنی - اقتصادی (طرح امکان‌سنجی)
۳۱	مطالعات امکان‌سنجی مقدماتی
۳۲	طرح توجیهی، اساس تدوین برنامه کسب و کار
۳۳	ارزیابی مرسوم طرح‌های صنعتی
۳۴	مطالعات بازار و تقاضا
۳۴	مطالعات و ارزیابی فنی
۳۴	تحلیل‌های مالی و اقتصادی
۳۷	قالب‌های ارائه طرح کسب و کار
۳۸	جمع‌بندی
۳۹	بخش دوم - جنبه‌های کلان طرح کسب و کار
۳۹	هدف کلی
۴۱	فصل سوم - مطالعه شرایط اجتماعی و فرهنگی طرح کسب و کار
۴۱	مقدمه

۴۲	تعریف تأثیر اجتماعی و حوزه‌های آن.....
۴۳	قلمرو ارزیابی تأثیرات اجتماعی.....
۴۴	ساختارهای فرهنگی- اجتماعی مؤثر در ایجاد کسب‌وکار.....
۴۶	اهمیت و ضرورت توجه به ارزیابی‌های فرهنگی- اجتماعی طرح‌های صنعتی.....
۴۶	گام‌های اجرایی برای انجام ارزیابی فرهنگی- اجتماعی در طرح‌های صنعتی.....
۴۷	ارزیابی تأثیرات اجتماعی چیست؟.....
۴۸	ده حوزه تأثیرگذار عوامل اجتماعی، فرهنگی بر کسب‌وکار.....
۵۰	جمع‌بندی.....
۵۱	فصل چهارم- بررسی مسائل زیست‌محیطی مربوط به طرح.....
۵۱	مقدمه.....
۵۱	تعریف ارزیابی اثرات زیست‌محیطی.....
۵۲	تاریخچه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در سطح جهان.....
۵۲	تاریخچه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در ایران.....
۵۳	وظایف و اهداف ارزیابی اثرات زیست‌محیطی.....
۵۳	فواید ارزیابی اثرات زیست‌محیطی.....
۵۴	اهمیت ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ توسعه‌ای.....
۵۵	جایگاه ارزیابی زیست‌محیطی در برنامه چهارم توسعه کشور.....
۵۵	جایگاه ارزیابی زیست‌محیطی در برنامه پنجم توسعه کشور.....
۵۷	سیاست‌های کلی محیط زیست در برنامه ششم توسعه.....
۵۸	جمع‌بندی.....
۵۹	بخش سوم- جنبه‌های فنی و محاسباتی طرح.....
۵۹	هدف کلی.....
۶۱	فصل پنجم- مشخص کردن محصول و روش ساخت.....
۶۱	مقدمه.....
۶۱	توسعه محصول.....
۶۳	طراحی محصول.....
۶۳	طراحی محصول و توسعه محصول.....
۶۳	تولید و توسعه محصول.....

۶۳	تحقیق و توسعه محصول
۶۳	مرحله آغازین فرایند توسعه محصول
۶۴	فرایند توسعه محصول
۶۴	تولید نمونه و توسعه محصول
۶۵	طراحی محصول و طراحی مهندسی در توسعه محصول
۶۵	مفاهیم موجود در تعریف فرایند توسعه محصول
۶۵	دلایل نیاز به تعریف دقیق فرایند توسعه محصول
۶۶	تکامل فرایند توسعه محصول
۶۷	فرایند عمومی توسعه محصول
۶۷	برنامه‌ریزی محصول
۷۰	شناسایی نیاز مشتری؛ لازمه شناسایی محصول
۷۱	عوامل مورد ملاحظه در مشخص کردن محصول و طراحی آن
۷۲	جمع‌بندی
۷۳	فصل ششم - برآورد کارکنان مورد نیاز و هزینه‌های طرح
۷۳	مقدمه
۷۳	برنامه‌ریزی نیروی انسانی
۷۶	کاهش نیروی انسانی مازاد
۷۷	روش‌های برآورد عرضه نیروی انسانی
۷۷	برآورد عرضه نیرو از منابع داخلی
۷۸	برآورد عرضه نیرو از منابع خارجی
۷۸	مزایای هر یک از منابع تأمین نیرو
۷۸	روش‌های برآورد تقاضای نیروی انسانی
۷۹	روش‌های پیش‌بینی تقاضا برای منابع انسانی
۸۰	برآورد نیروی انسانی براساس نگرش سیستمی
۸۱	برآورد هزینه‌های طرح
۸۵	مفروضات در هزینه‌یابی طرح
۸۶	روش‌های تعیین قیمت
۸۸	نقطه سربه‌سر برای سامانه‌های عملیاتی چند محصولی
۸۸	روش حاشیه فروش

۸۹.....	روش نسبت حاشیة فروش.....
۸۹.....	برآورد هزینه طرح در دوران بهره‌برداری.....
۹۰.....	جمع‌بندی.....
۹۳.....	فصل هفتم - منابع مالی و عملکرد مالی و ارزیابی طرح.....
۹۳.....	مقدمه.....
۹۳.....	اهداف واحدهای انتفاعی.....
۹۴.....	حداکثر کردن سود.....
۹۴.....	حداکثر کردن ثروت.....
۹۴.....	نقش مدیران مالی در واحدهای انتفاعی.....
۹۶.....	مفهوم عملکرد شرکت و سنجه‌های اندازه‌گیری آن.....
۹۷.....	مبانی محاسبات طرح‌های توجیهی.....
۹۷.....	نکات اساسی در محاسبات مالی ارزیابی طرح‌ها.....
۹۸.....	الزامات تصمیم‌گیری در زمینه تأمین مالی طرح.....
۱۰۰.....	مطالعات توجیهی فنی و اقتصادی طرح.....
۱۰۱.....	اجزای مطالعات امکان‌سنجی.....
۱۰۲.....	جدول‌های تنزیل.....
۱۰۲.....	توجیه اقتصادی و اجتماعی طرح.....
۱۰۴.....	تأمین مالی در بنگاه‌های کوچک و متوسط.....
۱۰۶.....	منابع داخلی تأمین مالی.....
۱۱۱.....	مدل‌های ارزیابی عملکرد مالی طرح.....
۱۱۱.....	مدل‌های حسابداری ارزیابی عملکرد.....
۱۱۲.....	مدل‌های اقتصادی ارزیابی عملکرد.....
۱۱۳.....	جمع‌بندی.....
۱۱۵.....	فصل هشتم - تهیه جدول زمان‌بندی اجرای طرح و دستورالعمل به اجرا درآوردن آن.....
۱۱۵.....	مقدمه.....
۱۱۵.....	سیستم برنامه‌ریزی و کنترل پروژه.....
۱۱۶.....	مراحل برنامه‌ریزی و کنترل طرح.....
۱۱۸.....	مرحله نظارت و اجرا.....
۱۱۸.....	تجزیه و تحلیل، ارزشیابی و ذخیره‌سازی اطلاعات پروژه.....

۱۱۹.....	مراحل اجرایی فعالیت‌های مربوط به برنامه‌ریزی و کنترل پروژه
۱۲۱.....	جدول زمان‌بندی طرح.....
۱۲۳.....	جمع‌بندی .....
۱۲۵	فصل نهم - بررسی سرمایه‌گذاری طرح با استفاده از روش‌ها و تکنیک‌های مدیریت مالی .
۱۲۵.....	مقدمه.....
۱۲۵.....	اقتصاد مهندسی؛ ابزاری برای تصمیم‌گیری.....
۱۲۶.....	تصمیم‌گیری در محیط‌های مختلف.....
۱۲۷.....	بهره و نرخ بهره.....
۱۲۷.....	ارزش زمانی پول.....
۱۲۹.....	فرآیند مالی (جریان نقدی).....
۱۳۰.....	اصل تعادل اقتصادی.....
۱۳۰.....	روش‌های نوین ارزیابی طرح‌های توجیهی.....
۱۳۱.....	تحلیل مالی.....
۱۳۲.....	مفاهیم ارزیابی سرمایه‌گذاری و جنبه‌های اصلی تحلیل مالی.....
۱۳۲.....	علاقه گروه‌های دخیل در پروژه‌ها.....
۱۳۳.....	معیارهای اصلی برای تصمیم‌های سرمایه‌گذاری.....
۱۳۴.....	قیمت‌گذاری ورودی‌ها و خروجی‌های پروژه.....
۱۳۴.....	برنامه‌ریزی زمانی و طول عمر پروژه.....
۱۳۵.....	برآورد هزینه‌های پروژه.....
۱۳۷.....	صورت‌های مالی اساسی.....
۱۳۷.....	روش‌های ارزیابی سرمایه‌گذاری.....
۱۳۷.....	مفهوم گردش وجوه نقد.....
۱۳۸.....	روش خالص ارزش فعلی.....
۱۳۸.....	نرخ بازده داخلی.....
۱۳۹.....	مسئله طبقه‌بندی پروژه‌ها.....
۱۳۹.....	بازده تنزیل شده حقوق صاحبان سهام.....
۱۳۹.....	دوره بازگشت سرمایه.....
۱۳۹.....	نرخ بازده حسابداری.....
۱۴۰.....	تأمین مالی پروژه.....

ز □ فهرست مطالب

۱۴۰	نرخ هزینه سرمایه
۱۴۱	مؤسسات تأمین مالی
۱۴۱	نسبت‌ها
۱۴۱	نسبت‌های مالی
۱۴۲	نسبت‌های کارایی
۱۴۲	ارزیابی (تحلیل) مالی تحت شرایط عدم اطمینان
۱۴۳	تحلیل حساسیت
۱۴۳	تحلیل سربه‌سر
۱۴۴	تحلیل احتمالات
۱۴۴	ارزیابی ریسک تورم
۱۴۴	ارزیابی اقتصادی و تحلیل مالی
۱۴۴	بررسی ضوابط تعیین سودآوری مالی طرح‌ها
۱۴۵	ضوابط ارزیابی سودآوری طرح‌ها
۱۴۸	تحلیل نااطمینانی طرح‌ها
۱۴۸	تحلیل حساسیت
۱۴۹	تحلیل احتمالات
۱۴۹	شیوه‌های کاهش ریسک
۱۴۹	مسائل تأمین مالی و اجرایی طرح‌ها
۱۵۱	تأمین مالی اسلامی
۱۵۲	تکنیک‌های تأمین مالی اسلامی
۱۵۲	اصول تأمین مالی اسلامی
۱۵۳	نواوری‌ها در تأمین مالی اسلامی
۱۵۳	کاربردهای تأمین مالی پروژه‌محور
۱۶۰	جمع‌بندی
۱۶۱	بخش چهارم - مقررات جاری کشور درباره تهیه، تنظیم و تصویب طرح
۱۶۱	هدف کلی
۱۶۳	فصل دهم - مقررات جاری کشور درباره تهیه، تنظیم و تصویب طرح
۱۶۸	آیین‌نامه اجرایی ثبت طرح‌های صنعتی
۱۷۳	بررسی اظهارنامه و ثبت طرح صنعتی

۱۷۶.....	تمدید ثبت طرح صنعتی.....
۱۷۸.....	تغییرات، انتقالات و اعراض در مورد طرح صنعتی ثبت‌شده.....
۱۸۰.....	اعتراض به رد و تقاضای ثبت و اقامه دعوی ابطال گواهی‌نامه طرح صنعتی.....
۱۸۳.....	آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات.....
۱۹۶.....	دستورالعمل اجرایی حمایت از صادرات غیرنفتی کشور سال ۱۳۸۹.....
۲۰۳.....	«ماشین‌آلات، ابزارآلات و مواد اولیه‌ای که ورود آنها توسط کارگران و ایرانیان شاغل در خارج از کشور غیرمجاز است».....
۲۰۷.....	پیوست‌ها .....
۲۰۷.....	پیوست اول- الگوی طرح کسب‌وکار.....
۲۱۹.....	پیوست دوم- یک نمونه: آثار و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی سد کارون ۳.....
۲۲۴.....	پیوست سوم- فهرست پروژه‌های مشمول ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در ایران.....
۲۲۶.....	پیوست چهارم- کامفار؛ نرم‌افزار بررسی طرح.....
۲۶۱.....	منابع.....
۲۶۹.....	نمایه.....

پیشگفتار

گسترده‌ی عرصه رقابت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در صحنه بازار ملی و بین‌المللی، توسعه و پیشرفت شرکت‌های تجاری و سیستم‌های صنعتی، تفکیک اصل مالکیت از مدیریت در صنایع جدید، تورم و محدودیت منابع مالی در سال‌های اخیر از جمله عواملی هستند که لزوم توجه بیشتر به بررسی بایسته و شایسته طرح‌های صنعتی را می‌رسانند.

بررسی اصولی و علمی طرح‌های صنعتی شامل مجموعه‌ای از مطالعات امکان‌سنجی جامع (شامل مطالعه بازار، بررسی‌های فنی، مالی و اقتصادی) است که البته با در نظر گرفتن ویژگی‌ها و شرایط خاص هر طرح، درجه و اهمیت هر یک از موارد مذکور، متفاوت می‌شود.

در کتاب پیش رو به نوعی تلاش شده است مراحل اصولی و علمی بررسی طرح‌های صنعتی با توجه به مقتضیات و قوانین و مقررات جاری کشور، از ابعاد فنی، مالی، اقتصادی و اجرایی طرح‌ها محور بحث قرار گیرد. این کتاب از جنبه‌هایی با سایر کتاب‌های مشابه آن متفاوت است. در برخی از این کتاب‌ها به بررسی اقتصاد- مالی طرح (اقتصاد مهندسی) توجه شده و جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی یک طرح صنعتی نادیده گرفته شده است. حال آنکه در کتاب حاضر سعی شده است به همه مراحل بررسی یک طرح صنعتی توجه شود. اهمیت و شدت هر یک از این مراحل، با توجه به شرایط و ویژگی‌های هر طرح به عهده خوانندگان گرامی و کارشناسان محترم ارزیابی طرح‌هاست.

کتاب براساس آخرین برنامه درسی (سرفصل) وزارت علوم، تحقیقات و فناوری کشور مصوب سال ۹۳ برای دانشجویان رشته مدیریت صنعتی به رشته تحریر درآمده و می‌تواند یک منبع درسی برای دانشجویان رشته‌های مدیریت صنعتی، مهندسی صنایع، مدیریت علوم بانکداری، اقتصاد و نیز کارشناسان بررسی طرح‌های صنعتی و سرمایه‌گذاری باشد.

از آنجا که هیچ تلاشی بدون عیب و نقص نیست، مؤلف از نظرات اصلاحی و پیشنهادهای سازنده همه اساتید، اندیشمندان، محققان، دانشجویان و کارشناسان ارجمند استقبال می‌کند و به دیده منت پذیرا است. در پایان، ضمن تشکر از تمام عزیزانی که مؤلف را در تهیه این مجموعه یاری دادند برای همگی آنان توفیق خدمت به جامعه علمی کشور را آرزو دارد. امید است این مجموعه بتواند به دانشجویان ارجمند رشته‌های مرتبط و نیز کارشناسان محترم دست‌اندرکار، در کسب فنون بررسی علمی طرح‌ها یاری رساند و این خدمت ناچیز مقبول رهروان عرصه بی‌انتهای علم بیفتد.

مقدمه مؤلف

از دیدگاه سیستمی یک مجموعه کسب‌وکاری، متشکل از عناصری است که هر یک به‌طور مستقل و نیز در ارتباط با عناصر دیگر در اثربخشی و کارایی سیستم نقش دارند. دید سیستمی به‌ویژه در مطالعات و بررسی‌های طرح پیش از اجرا نقشی تعیین‌کننده دارد، بنابراین توجه به جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی، فنی و انسانی، لازمه موفقیت یک طرح کسب‌وکار خواهد بود. به این ترتیب الزامات و پیامدهای گوناگون یک طرح کسب‌وکار نیازمند دانش و تسلط عملی در حوزه‌های گوناگون است. حوزه مطالعات پیش از اجرای طرح، رشته‌ای از دانش را شکل داده که در مجموعه‌های دانشگاهی و در فضاهای اجرایی شناخته شده است. الزامات مطرح در این راه، ضرورت مطالعه‌ای همه‌جانبه را ایجاد می‌کند؛ حرکت در چارچوب قوانین و مقررات و ضوابط، همچنین محاسبات مالی و تحلیل نظام ورودی‌ها و خروجی‌های طرح، نمونه‌هایی از این جنبه‌هاست. ملاحظات نرم از جمله جنبه‌های انسانی، اجتماعی و مفهومی سیستم کسب‌وکار و فراسیستم محیطی نیز از دیگر جنبه‌های این حوزه به شمار می‌رود. این موضوع هم تحلیل‌های کمی و هم بررسی‌های کیفی را دربرمی‌گیرد؛ هم نیاز به دانش ریاضیات مالی دارد و هم تجربه واکاوی‌های غیرریاضیاتی را می‌طلبد.

شاید بتوان تاریخ بررسی طرح را به سابقه زیست ربط داد؛ بشر همواره پیش از هر اقدام جوانب آن را می‌سنجد. اما دانش نظام‌مند و تعریف شده کنونی در توجیه طرح و تهیه طرح کسب‌وکار، با ورود مفاهیم نوین مهندسی مالی و اندیشه‌های کیفی مربوط به سرمایه‌گذاری‌های صنعتی شکل گرفت.

بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های صنعتی عنوان یکی از درس‌های دانشگاهی در زمینه مدیریت و مهندسی صنعت است که پس از بازنگری‌های عنوانی و محتوایی، امروزه به‌عنوان یکی از درس‌های روزآمد در برنامه درسی قرار دارد. همچنین در بخش‌های اجرایی صنعت از جمله زیرمجموعه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت کشور، این موضوع یک بخش کاری پویا به حساب می‌آید. در گذشته، تأکید این حوزه مطالعاتی - اجرایی بیشتر بر جنبه‌های اقتصادی، فنی و مالی بود. با اهمیت یافتن جنبه‌هایی از قبیل اجتماعی، زیست‌محیطی و پویایی‌های «نرم» دیگری مانند رهاوردها و پیامدهای انسانی و غیرمادی یک طرح صنعتی، دانش و فن بررسی طرح‌ها، علاوه بر مؤلفه‌های فنی و مالی، طیفی از زمینه‌های گوناگون را دربرمی‌گیرد.

کتاب پیش‌رو براساس دانش و ابزار به‌روز در بررسی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی، فنی، و مالی یک طرح صنعتی تدوین و تنظیم شده است. در این مجلد که طبق آخرین برنامه درسی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری کشور نگاشته شده، تلاش بر آن بوده است تا ضمن حفظ ساختار

دانشگاهی، محتوایی کاربردی برای محیط‌های واقعی کسب‌وکار در قالبی قابل درک و قابل اجرا ارائه شود. دانشجویان و مجریان می‌توانند از محتوای این کتاب برای ارتقای دانش و توانش خود در این زمینه بهره ببرند. تشریح رویه‌ها، ابزار و تکنیک‌های کاربردی به‌روز، بیان آیین‌های قانونی و ارائه قالب‌ها و نمونه‌های راهگشا که در پیوست‌های کتاب جای داده شده، آن را برای کاربری علمی - اجرایی مهیا کرده است. ساختار کتاب نیز که مطابق الزامات تعیین‌شده در برنامه درسی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری کشور شکل گرفته است، در نظم‌بخشی به مطالعه و فایده آن برای مخاطبان دانشگاهی مؤثر خواهد بود.

ساختار و ویژگی‌های منحصربه‌فرد بنگاه‌های کوچک و متوسط که امروزه به اسامی‌ها شهره‌اند، به آنها جایگاه ویژه‌ای در فضای کسب‌وکار داده است. به این ترتیب در فصل نخست، صنایع کوچک و نقش آن در کشورهای در حال توسعه تبیین شده است. آنچه در نهایت از این حوزه دانشی انتظار می‌رود، توان تهیه و ارائه طرح است؛ مراحل و شیوه تهیه و تدوین یک طرح کسب‌وکار در فصل دوم با دیدگاهی آموزشی و با ارائه نمونه و الگو تنظیم شده است. با دو فصل آغازین، بخش اول کتاب با ماهیت زمینه‌سازی برای مباحث بخش‌های دیگر و شامل مباحث کسب‌وکارهای کوچک و متوسط و ماهیت طرح کسب‌وکار، جا را برای آغاز بخش پسین فراهم می‌کند. جنبه‌های نرم طرح کسب‌وکار در بخش دوم کتاب تنظیم شده که شامل سه فصل است. فصل سوم به موضوع مطالعه شرایط اجتماعی و فرهنگی طرح کسب‌وکار و فصل دیگر این بخش، فصل چهارم به مطالعه ملاحظات زیست‌محیطی طرح اختصاص دارد. در بخش سوم که به جنبه‌های فنی و محاسباتی می‌پردازد، طی فصل‌های پنج تا نه به موضوعات تعیین محصول و روش ساخت، برآورد کارکنان مورد نیاز و هزینه‌های طرح، منابع مالی و عملکرد مالی و ارزیابی طرح، تهیه جدول زمان‌بندی اجرای طرح و دستورالعمل به اجرا درآوردن آن و نیز بررسی سرمایه‌گذاری طرح با استفاده از روش‌ها و تکنیک‌های مدیریت مالی پرداخته شده است. این مباحث بدنه اصلی تکنولوژیک و مهندسی در بررسی طرح را تشکیل می‌دهد. در بخش پیوست واقعیت‌های قانونی در طرح‌های صنعتی در فضای کسب‌وکار ایران و مقررات تهیه طرح و همچنین گمرک و صادرات محصول ارائه می‌شود.

با وجود اهمیت اساسی فراگیری دانش، در واقع شناخت ابزار، کاربست دانش فراگرفته شده را تسهیل می‌کند. ابزار رایانه‌ای که در زمینه‌های کاری و رشته‌های علمی به کمک مجریان و دانش‌پژوهان آمده است، در حوزه بررسی طرح‌های کسب‌وکار نیز کاربرد دارد، بنابراین در این کتاب در راستای توجه به این موضوع، نرم‌افزار معروف و کارآمد کامفار در بررسی طرح به کار بسته می‌شود. در بخش «دنباله» کتاب، به معرفی و ارائه این نرم‌افزار کاربردی در بررسی طرح می‌پردازیم.

مقدمه مؤلف □ ظ

این کتاب با هدف پر کردن خلأ موجود در منابع بهروز و جامع برای ارتقای دانش علمی و نیز گسترش فضای اجرایی تخصصی در زمینه مطالعات امکان‌سنجی و توجیه طرح و تدوین طرح کسب‌وکار تهیه شده و به جامعه دانشگاهی و تخصصی ارائه می‌شود. در تنظیم محتوا به گونه‌ای عمل شده که برای مخاطبان دانشگاهی و اجرایی، جامعیت لازم و اثربخشی را داشته باشد. از مخاطبان انتظار می‌رود که ضمن استفاده از این فرآورده علمی- دانشگاهی، مؤلف را از نظرهای آموزنده خود بهره‌مند سازند.

در اینجا از آقایان جواد عالیقدری و محمدصادق اسلامی که در شکل‌گیری و تدوین این کتاب بنده را همراهی کردند، کمال تشکر را دارم. ان‌شاءالله خدای مَنّان، از رزق واسع کریمش آنان را بهره‌مند گرداند.

محمد رحمانی - پاییز یک‌هزار و سیصد و نود و شش

Rahmaani@ut.ac.ir